

NUMATOMO TEISINIO REGULIAVIMO POVEIKIO VERTINIMO PAŽYMA

Projekto pavadinimas	Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. vasario 1 d. nutarimo Nr. 65 „Dėl elektros tinklų pralaidumų paskirstymo proporcijų ir pralaidumų dalies atsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms elektrinėms sausumos teritorijoje iki 2030 metų nustatymo“ pakeitimo“ projektas (toliau – Nutarimo projektas)
Projekto rengėjas	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija
Projekto tikslas	Nutarimo projekto tikslas – atsižvelgiant į elektros tinklų operatorių pateiktą informaciją apie faktiškai išnaudotus ir laisvus elektros tinklų pralaidumus, paskirstyti laisvų elektros energetikos sistemos pralaidumų dalis, skirtas Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo 31 straipsnio 2 ¹ dalyje ir 39 straipsnio 2 ¹ dalyje nurodytoms prioritetinėms asmenų grupėms.

Siūlomo projekto poveikio įvertinimas (teigiamos ir (ar) neigiamos pasekmės)

Poveikis atitinkamai sričiai

Sritis: elektros energetikos sektorius.

Nutarimo projektu nustatomos laisvų elektros tinklų pralaidumų paskirstymo proporcijos tarp prioritetinių grupių ir pralaidumų dalis atsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms elektrinėms sausumos teritorijoje iki 2030 metų. Elektros tinklų operatoriai 2023 m. atliko elektros energijos gamybos įrenginiams suteiktų pralaidumų ir esamų laisvų elektros tinklų pralaidumų vertinimą, kurio metu nustatyta, kad prie elektros energetikos sistemos iki 2030 metų galima prijungti 4,4 GW leistinos generuoti galios saulės šviesos energijos elektrinių ir 3,6 GW leistinos generuoti galios sausumos vėjo elektrinių, kurioms nebūtų taikomi elektros energijos gamybos įrenginių prijungimo prie elektros tinklų pajėgumų arba eksploatavimo apribojimai. 2025 m. vasario 28 d. po elektros tinklų operatorių atlikto pakartotinio vertinimo buvo pateikta išvada, kad nėra pagrįstų duomenų apie elektros energijos poreikio 2030 metams didėjimą, todėl elektros energijos gamybos įrenginiams, kuriems nebūtų taikomi elektros tinklų pajėgumų arba eksploatavimo apribojimai, suteikti pralaidumai iki 2030 m. Nutarimo projekte išlieka nepakitę.

Elektros tinklų operatorių skaičiavimais, nuo 2023 m. sausio 30 d. iš laisvų 1,6 GW leistinos generuoti galios pralaidumų, skirtų saulės šviesos energijos elektrinėms, ir 0,5 GW leistinos generuoti galios pralaidumų, skirtų vėjo elektrinėms, buvo panaudota 0,911 GW galios saulės šviesos energijos elektrinėms ir 0,055 GW galios vėjo elektrinėms. Atsižvelgiant į šiuos skaičiavimus, likę laisvi elektros energetikos sistemos pralaidumai sudaro 0,689 GW leistinos generuoti galios, skirtos saulės šviesos energijos elektrinėms bei 0,445 GW leistinos generuoti galios, skirtos vėjo elektrinėms. Likusius laisvus elektros energetikos sistemos pralaidumus Nutarimo projektu siūloma paskirstyti Elektros energetikos įstatymo projekto 31 straipsnio 2¹ dalyje ir 39 straipsnio 2¹ dalyje nurodytiems subjektams, didžiausią laisvų pralaidumų dalį paskiriant fiziniams asmenims, kas užtikrins didesnę energetinį

savarankiškumą, mažins priklausomybę nuo elektros energijos importo ir didins visuomenės atsparumą kainų svyravimams.

Siekiant efektyviau išnaudoti skirstomųjų elektros tinklų pralaidumus ir atsižvelgiant į sparčią fizinių elektros energiją gaminančių vartotojų Lietuvoje plėtrą, siūloma nustatyti, kad 80 proc. fiziniams vartotojams skirtų laisvų pralaidumų būtų skirta fizinių gaminančių vartotojų, elektrines įsirengiančių vartojimo vietoje, prijungimui, o 20 proc. – nutolusių gaminančių vartotojų, įsigyančių elektrines iš nutolusių parkų, prijungimui.

Atsižvelgiant į Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano¹ 9.2.6 papunktį, Vyriausybė yra įsipareigojusi finansiškai skatinti energetinio nepritekliaus mažinimui skirtas bendrijas įsirengti ar įsigyti ne mažiau nei 140 MW elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių. Siekiant šio tikslo, Nutarimo projektu siūloma nustatyti atskirą pralaidumų grupę, skirtą energetinio nepritekliaus mažinimui skirtų bendrijų saulės šviesos energijos elektrinių ir vėjo elektrinių, kurioms nebūtų taikomi elektros energijos gamybos įrenginių prijungimo prie elektros tinklų pajėgumų arba eksploatavimo apribojimai, prijungimui prie elektros energetikos sistemos. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad atsinaujinančių išteklių energijos bendrijos (toliau – AIEB) ir piliečių energetikos bendrijos (toliau – PEB) pagal savo teisinę formą yra pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, Nutarimo projektu siūloma nustatyti, kad AIEB ir PEB, neatitinkančių energetinio nepritekliaus mažinimui skirtų bendrijų apibrėžimo, saulės šviesos energijos elektrinėms ir vėjo elektrinėms elektros tinklų pralaidumai būtų suteikiami iš krepšelio, skirto pelno nesiekiančių juridinių asmenų elektros energijos gamybos įrenginiams prijungti. Šie pakeitimai užtikrins, kad energetinio nepritekliaus mažinimui skirtų bendrijų, AIEB ir PEB saulės šviesos energijos elektrinės ir vėjo elektrinės galės būti prijungiamos prie tinklo, nekonkuruojant su komerciniais projektais dėl ribotų tinklo pajėgumų.

Nutarimo projektu taip pat siekiama nustatyti, kad elektrinės, hibridinės elektrinės ir kaupimo įrenginiai, kurių leistina generuoti galia ne didesnė kaip 0,8 kW, prie elektros tinklų būtų prijungiami neatsižvelgiant į tai, ar yra laisvų pralaidumų ar jie jau išnaudoti. Remiantis elektros tinklų operatorių vertinimu, tokia elektrinės leistina generuoti galia neturės reikšmingos įtakos elektros energetikos sistemai, tačiau turės reikšmingą teigiamą įtaką vartotojams, siekiantiems įsirengti elektrinę ir elektrinėje pagamintą elektros energiją tiekti į elektros tinklus.

**Poveikis
valstybės
finansams**

Papildomų valstybės biudžeto ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų Nutarimo projekto įgyvendinimas nepareikalaus.

¹ Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 151 „Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“.

**Poveikis
administracinei
naštai**

Nutarimo projekto įgyvendinimas administracinės naštos ūkio subjektams nesukurs.

**Poveikis
ekonomikai**

Nutarimo projekte siūlomi pakeitimai turės teigiamą poveikį kitoms socialinėms grupėms dalyvauti elektros energijos rinkoje. Nutarimo projekte siūlomos įtvirtinti laisvų pralaidumų paskirstymo proporcijos nustatytos atsižvelgiant į Lietuvos strateginius tikslus, planuojamą skirti finansavimą iš Europos Sąjungos fondų lėšų bei siekiant suteikti galimybę elektros energijos rinkoje dalyvauti mažiau finansiškai pajėgiems subjektams. Nutarimo projektu nustatytos pralaidumų paskirstymo proporcijos leis sparčiau įgyvendinti Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų įgyvendinimo plane numatytą tikslą, kad elektros energiją iš atsinaujinančių išteklių gaminančių vartotojų ir aktyviųjų vartotojų Lietuvoje iki 2028 m. III ketv. būtų ne mažiau nei 200 tūkst.

Rinkos dalyviams, norintiems plėtoti elektrines, kai viršijama sistemos balanso riba (4,4 GW saulės šviesos energijos elektrinėms ir 5 GW vėjo elektrinėms), vadovaujantis galiojančiomis teisės aktų nuostatomis, būtų siūloma įsirengti ne didesnės kaip 0,8 kW leistinos generuoti galios elektrines. Tokiu atveju būtų galima prijungti tiek saulės ar vėjo galios, kiek pageidauja rinkos dalyviai, kuriems elektrinės leistinos generuoti galios apribojimai yra priimtini.

Kita svarbi informacija
Informacija apie asmenį ir instituciją, atsakingą už poveikio vertinimą

Vardas ir pavardė	Domantas Mikelevičius
Pareigos	Tvarios energetikos politikos grupės vyriausiasis specialistas
Institucija (padalinys)	Energetikos ministerija
Telefono numeris ir elektroninio pašto adresas	+37066834291, el. p. domantas.mikelevicius@enmin.lt